

EUROPSKE INSTITUCIJE, KREIRANJE POLITIKA EU I UTJECAJ NA RH

Bukvić, Doris

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:900685>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-09**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (Ekonomska politika i regionalni razvitak)

Doris Bukvić

**EUROPSKE INSTITUCIJE, KREIRANJE POLITIKA EU I
UTJECAJ NA RH**

Završni rad

Osijek, 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (Ekonomska politika i regionalni razvitak)

Doris Bukvić

**EUROPSKE INSTITUCIJE, KREIRANJE POLITIKA EU I
UTJECAJ NA RH**

Završni rad

Kolegij: Gospodarstvo Hrvatske

JMBAG: 0010229054

e-mail: dbukvic@efos.hr

Mentor: izv.prof.dr.sc. Nataša Drvenkar

Osijek, 2023.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study (Economic policy and regional development)

Doris Bukvić

**European institutions, EU policy making and influence on the
Republic of Croatia**

Final paper

Osijek, 2023.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Doris Bukvić

JMBAG: 0010229054

OIB: 80356279248

e-mail za kontakt: doris.bukvic1@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij, smjer Ekonomska politika i regionalni razvitak

Naslov rada: Europske institucije, kreiranje politika EU i utjecaj na RH

Mentor/mentorica rada: Izv. prof. dr. sc. Nataša Drvenkar

U Osijeku, 20.9.2023. godine
Potpis Doris Bukvić

Europske institucije, kreiranje politika EU i utjecaj na RH

SAŽETAK

U radu se prilikom istraživanja ove teme razmatra i analizira djelovanje europskih institucija te provođenje javnih politika Europske unije, kroz strategije Europske unije da bi se utvrdio utjecaj na gospodarski razvoj Republike Hrvatske. Odnosno, pokušati će se pokazati povezanost rada institucija Europske unije i kreiranja politika Europske unije prilikom utjecaja na gospodarstvo Republike Hrvatske. Analizirane su neke od najznačajnijih europskih institucija a to su: Europski parlament, Vijeće Europske unije, Europska Komisija, Europsko vijeće i Sud Europske unije. Cilj ovog rada je pokušaj prikaza utjecaja rada institucija Europske unije kroz proces kreiranja politika na Republiku Hrvatsku promatrajući strateške planove i programe koji doprinose gospodarskom razvoju Republike Hrvatske. Podatci prikupljeni za pisanje rada prikupljeni su iz knjiga, znanstvenih radova i službenih internetskih stranica te su kroz rad primjereno objašnjeni i potkrijepljeni primjerima. Kako bi se što bolje prikazala tema u radu su korištene znanstvene metode poput deskriptivne metode, metode analize, metode kompilacije, metode komparacije te statistička metoda, a njihova primjena će detaljnije biti objašnjena u nastavku rada. Ovim znanstveno-stručnim istraživanjem nastojale su se analizirati i objasniti funkcije europskih institucija, proces kreiranja politika Europske unije te njihov međusobni utjecaj na hrvatsko gospodarstvo.

Ključne riječi: Institucije Europske unije, kreiranje politika Europske unije, hrvatsko gospodarstvo

European institutions, creating policies and the impact on the Republic of Croatia

ABSTRACT

The research of this topic considers and analyses action of European institutions and implementation of public policies of the European Union, through the strategies of the European Union to determine the impact on economic development of the Republic of Croatia. In other words, this paper will try to show the connection between the work of European institutions and the creation of European Union policies when influencing the economy of the Republic of Croatia. Some of the most important European institutions were analyzed, such as: European Parliament, Council of the European Union, European Commission, European Council and Court of the European Union. The aim of this paper is an attempt to present the impact of the work of European institutions through the process of creation policies on the Republic of Croatia by observing strategic plans and programs that contribute to economic development of the Republic of Croatia. Data collected for writing this paper is collected from books, scientific papers and official websites and they are properly explained and supported by examples through the paper. In order to better present the topic, scientific methods were used in the paper such as description method, analysis method, comparison method, comparison method and statistical method, and their use will be more explained later in paper. This scientific and professional research sought to analyse and explain functions of European institutions, the process of creating European Union policies and their mutual impact on the Croatian economy.

Keywords: Institutions of the European Union, creation of European Union policies, Croatian economy

Sadržaj

1.Uvod	1
1.1. Definicija predmeta istraživanja	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metodologija rada	1
1.4. Struktura rada	1
2. Ustav Europske unije	2
3. Institucije Europske unije	3
3.1. Europski parlament	4
3.2. Vijeće Europske unije	5
3.3. Europsko Vijeće	6
3.4. Europska Komisija	6
3.5. Sud Europske unije	7
4. Kreiranje politika Europske unije i utjecaj na Republiku Hrvatsku	9
4.1. Ciklus javnih politika	10
4.2. Formiranje javnih politika	12
4.3. Značajke procesa kreiranja politika	13
4.4. Proračunska politika	15
5. Utjecaj politika Europske unije na Republiku Hrvatsku	16
5.1. Program Konkurentnost i kohezija	20
5.2. Nacionalni plan oporavka i otpornosti	21
5.3. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske	24
6. Zaključak	26
Literatura	27
Popis slika	30
Popis tablica	30

1.Uvod

1.1. Definicija predmeta istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada je utjecaj Europske unije na Republiku Hrvatsku kroz promatranje djelovanja i nadležnosti institucija Europske unije, kroz kreiranje i provođenje politika Europske unije te kroz fondove, programe i strateške planove Europske unije. Nakon definiranja i tumačenja važnosti europskih institucija i objašnjavanja procesa kreiranja javnih

politika te njezinih značajki, promatrane su promjene u gospodarstvu i ekonomiji Republike Hrvatske kroz pojedine varijable i kroz financijska sredstva iz Europske unije, unutar posljednjih nekoliko godina.

1.2. Cilj rada

Cilj ovog rada je analizirati u kojoj mjeri određeni fondovi Europske unije, programi i strategije imaju utjecaj na gospodarski razvoj Republike Hrvatske. Detaljnije, analizirati djelovanje i nadležnost pojedinih, najvažnijih europskih institucija, opisati proces kreiranja javnih politika te koje su značajke tog procesa te u konačnici utvrditi utjecaj određenih fondova Europske unije i programa na Republiku Hrvatsku.

1.3. Metodologija rada

U radu su korištene znanstvene metode poput deskriptivne metode koja je korištena kroz gotovo cijeli rad kako bi opisala određene pojmove i procese. Metoda analize korištena je prilikom izrade tablica čiji su podatci prikupljeni statističkom metodom. Prilikom citiranja i parafraziranja korištena je metoda kompilacije. Metodom komparacije uspoređivani su podatci unutar tablice, točnije sličnosti i razlike između podataka.

Izvori podataka uglavnom se temelje na sekundarnim istraživanjima gdje su podatci pronađeni u različitim priručnicima, znanstvenim radovima te u različitim web izvorima sa službenih internet stranica.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen u šest dijelova; prvi dio obuhvaća uvod (predmet istraživanja, cilj rada, metodologiju rada te strukturu rada). U drugom djelu objašnjen je Ustav Europske unije. Treći dio sadrži definiranje i opis rada europskih institucija. Kreiranje javnih politika, značajke javnih politika te opis proračunske politike nalaze se u četvrtom dijelu. U petom dijelu analiziran je utjecaj Europske unije na gospodarstvo Republike Hrvatske kroz uvid u demografske i makroekonomske varijable te investicije u razdoblju od nekoliko godina. Na samom kraju nalazi se popis korištene literature, slika, tablica i grafikona.

2. Ustav Europske unije

Svaki ustav je osnova za organizaciju i upravljanje državom ili organizacijom te utvrđuje osnovna prava, institucije i pravila koja definiraju njezino funkcioniranje i odnose unutar nje. Ustav osigurava stabilnost, pravnu sigurnost i okvir za donošenje zakona i odluka koje utječu na građane i državu ili organizaciju u cjelini. Ukratko, Ustav Europske unije je temelj za funkcioniranje i upravljanje europskom zajednicom. Borchardt (2016) smatra da Ustav

posjeduje svaka društvena organizacija te se njome utvrđuje struktura političkog sustava tj. utvrđuju zajednički ciljevi i propisuju pravila za donošenje odluka, trajnog su karaktera no moguće su promjene u određenim situacijama. Razlog za ovako mišljenje vjerojatno polazi od toga da složeno funkcioniranje bilo koje organizacije temelji se na nizu pravila čijim poštovanjem ostvaruje se i sam cilj organizacije. Do danas ne postoji formalni Ustav kao sveobuhvatni ustavni dokument već Europska unija funkcionira na temelju osnivačkih ugovora (Rimski ugovori, Ugovor o spajanju, Ugovor iz Maastrichta, Ugovor iz Amsterdama, Ugovor iz Nice). Ugovor o Ustavu potpisan je 29. listopada (2004.) u Rimu, no odbijen je od strane Francuske i Nizozemske na referendumima te time je prouzročen zastoj u institucionalnom razvijanju Europske unije. Kako navodi Omejec (2008:140), „riječ je o međunarodnom ugovoru koji je trebao osuvremeniti i pojednostaviti funkcioniranje Europske unije te je pripremiti za daljnje proširenje, zamijenio bi sve osnivačke ugovore osim ugovora o Europskoj zajednici za atomsku energiju (Euratom)“. Svrha Ustava je pojednostaviti pravni okvir Europske unije, umjesto stalnih nadopuna osnivačkih ugovora stvoriti jedan kratak te prilagođen dokument sa svim potrebnim stavkama zarad boljeg uvida u integraciju. Rimski ugovori osnovali su Europsku gospodarsku zajednicu (EZG) i Euratom i tako su stupanjem na snagu 1. siječnja 1958. postavili temelje za integraciju europskih zemalja u području gospodarstva i energetike. Omejec (2008) smatra da je Ugovor iz Maastrichta ključna stepenica u razvitku europskih integracija. Razlog za ovakvo mišljenje je činjenica da je sa ovim ugovorom stvorena Europska unija kao politička i ekonomska zajednica te je obuhvaća i stvaranje zajedničke valute euro i stvaranje okvira za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije.

3. Institucije Europske unije

Europska unija sastoji se od institucija, tijela, agencija i organizacija koje su locirane na različitim mjestima unutar Europske unije no surađuju međusobno radi zajedničkog interesa za Europsku uniju i njezine građane. Europska unija može se gledati kao projekt za ruralni i poljoprivredni razvoj te poboljšanje ekonomije i kompletnog gospodarstva zemalja članica. Europska unija je jedinstveno političko-gospodarsko ujedinjenje 27 država. Prema mišljenju ovog autora, „izvornu ideju o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik predložio je Jean

Monnet 1950. godine Robertu Schumanu, francuskom ministru vanjskih poslova, da se uspostavi zajedničko upravljanje industrija ugljena i čelika zapadnoeuropskih zemalja te da se uspostavi Visoko tijelo koje će izravno i neovisno upravljati tim strateški važnim sektorima“ (Europeana, 2023). Na taj je način Jean Monnet pokušao stvoriti nešto poput Sjedinjenih Američkih Država. Prema mišljenju ovog autora, „Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Belgija te Savezna Republika Njemačka potpisivanjem Pariškog ugovora 1951. godine uspostavile su zajedničko tržište ugljena i čelika“ IMRO (2023). Osnovna svrha stvaranja Europske zajednice za ugljen i čelik je smanjiti potencijal za ratove između Francuske i Njemačke, dviju zemalja koje su se često sukobljavale zbog kontroliranja resursa poput ugljena i čelika. Portal IMRO (2023) smatra da se nakon šest godina osnivaju Europsku zajednicu za atomsku energiju (EZAE), i tako se ukidaju carinske pristojbe između država te su definirane zajedničke politike sa fokusom na trgovinsku politiku i poljoprivrednu politiku. Tijekom šest proširenja 27 država se priključilo Europskoj uniji i stvoreno je ogromno jedinstveno tržište koje se proširilo i na mnoštvo drugih područja pored ekonomije – od zdravlja, okoliša do vanjskih odnosa i sigurnosti, pravde i migracija. Ured za publikacije Europske unije (2022) smatra da je Europska unija osigurala više od pola stoljeća mira, stabilnosti i prosperiteta te poboljšanje životnog standarda. Razlog za ovakvo mišljenje vjerojatno se temelji na dugogodišnjem trajanju te konstantnom unaprjeđivanju da odgovori na različite izazove i zadovolji različite potrebe građana. Prema mišljenju autora, „institucionalno uređenje Europske unije jedinstveno je i njezin se sustav donošenja odluka neprestano razvija, a tijela Europske unije, institucije Europske unije i 30-ak decentraliziranih agencija rade zajedno potaknuti zajedničkim interesima Europske unije i interesima europskih građana, a svaka pojedina organizacija ima specifičnu ulogu – od razvoja zakona Europske unije i donošenja politika do provedbe politika i rada na specijalističkim područjima, kao što su zdravstvo, promet, medicina i okoliš“ (Europska unija, 2023). Također prema Europskoj uniji (2023) smatra se da četiri glavne institucije ključne za kreiranje i provođenje politika te imaju različite uloge u procesu donošenja zakona: Europski parlament, Europsko vijeće, Europska komisija i Vijeće Europske unije, a njihov rad dopunjuju druge institucije i tijela, među kojima su: Sud pravde Europske unije, Europski revizorski sud te Europska središnja banka. Institucije zajedno čine okvir za donošenje odluka i upravljanje Europskom unijom. Svaka od njih ima svoje specifične ovlasti i odgovornosti koji se moraju poštovati. Potrebna je suradnje svih europskih institucija i tijela Europske unije s drugim agencijama i organizacijama Europske unije diljem Europske unije da bi se uspješno ostvarili zajednički interesi.

3.1. Europski parlament

Europski parlament je ključna institucija koja osigurava demokratsku legitimnost i odgovornost u procesima Europske unije. Uloga Europskog parlamenta je osigurati da vlast bude odgovorna građanima i da se donose odluke koje održavaju volju i interese šire javnosti, jer Europski parlament predstavlja građane zemalja Europske unije i oni ga izravno biraju. Parlament je mjesto gdje se građani izražavaju kroz svoje izabrane predstavnike. Parlament danas ima 732 člana, a izbori za popunjavanje tih mjesta održavaju se u svim državama članicama svakih pet godina. Svaka država, neovisno o veličini svoje površine ima pravo na najmanje šest zastupnika. Europski parlament je jedino izravno izabrano tijelo unutar Europske unije. Uloge Europskog parlamenta mogu se podijeliti na tri skupine te odnose se na zakonodavstvo, nadziranje institucija i proračuna Europske unije te uspostavljanje proračuna Europske unije. Europski parlament zajedno s Vijećem Europske unije donosi zakone Europske unije. To potvrđuje i mišljenje ovog autora, „Parlament ne može inicirati zakone ili ubirati poreze (to je u nadležnosti Komisije) te dijeli svoje ovlasti mijenjanja i osvajanja zakonodavnih akata s Vijećem ministara“ (McCormick, 2010:82). U suštini, Europski parlament i Vijeće Europske unije (Vijeće ministara) zajedno oblikuju zakone i politike Europske unije. Ovo partnerstvo osigurava ravnotežu interesa pojedinaca i država članica u procesu donošenja odluka. Također *Citizen information* (2022) smatra da Europski parlament može donositi ili odbijati zakone, a može i davati amandmane (ali ne u svim slučajevima), jer za razliku od drugih nacionalnih parlamenata, Europski parlament ne može pokretati zakone dok je Europsku komisiju koja je jedina institucija unutar Europske unije s ovlastima iniciranja novih zakona. Zakonodavna uloga Europskog parlamenta je osiguravanje da zakoni Europske unije održavaju interese i vrijednosti i vrijednosti za građane Europske unije. Europski parlament kontrolira rad Europske komisije, potvrđuje izbor predsjednika Europske komisije te vodi računa da Komisija pravilno obavlja svoje dužnosti te tako obavlja svoju nadzornu ulogu. Europski parlament ima pravo odobravanja europskog proračuna, pregledava i odobrava proračunski okvir te osigurati da novac Europske unije bude ispravno usmjeren prema prioritetima uz konzultiranje sa Vijećem Europske unije. Prema McCormick (2010) Europski Parlament ima tri službena sjedišta: Luksemburg (administrativno područje), Bruxelles (mjesto održavanja odborskih sjednica) te Strasbourg (mjesto održavanja plenarnih sjednica). Ova praksa ima povijesne razloge i često je predmet rasprava u kontekstu efikasnosti i troškova.

3.2. Vijeće Europske unije

Vijeće ministara odnosno Vijeće Europske unije drugačija je institucija od Europskog vijeća te Vijeća Europe, koje nije institucija Europske unije. Vijeće Europske unije dijeli ovlasti donošenja odluka s Europskim parlamentom, naročito u područjima donošenja zakona i odobravanja proračuna. Vijeće se sastoji od ministra iz svake države članice Europske unije. Kako navodi Štingl (2012) članovi Vijeća Europske unije se mijenjaju ovisno o kojoj vrsti zakona ili politika se raspravlja npr. ako se raspravlja o izmjenama poljoprivrednih zakona na razini Europske unije, Vijeće će činiti ministri nadležni za poljoprivredu svake države članice. Isto tako, ovisno o predmetu o kojemu se raspravlja, Vijeće Europske unije se katkad u praksi naziva i drugim imenima, npr. ako je predmet rasprave ekonomska i monetarna unija (EMU) naziva se *Economic and Financial Affairs Council* (ECOFIN). Predsjedništvo Vijeća se izmjenjuje svakih šest mjeseci na način da države članice naizmjenično preuzimaju predsjedanje Vijećem. Vijeće Europske unije također ima obvezu da svake godine izrađuje smjernice za ekonomske politike država članica, razvija vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije, usvaja proračun Europske unije zajedno s Parlamentom te ima važnu nadzornu ulogu i zadnju riječ u pregovorima Europske unije o međunarodnim sporazumima s drugim zemljama i međunarodnim organizacijama. Vijeće koristi glasovanje kvalificiranom većinom (QMV¹). Prema letku iz Ureda za publikacije Europske unije (2017) Vijeće da bi donijelo odluku najmanje 55% država članica mora se složiti i države članice koje su suglasne moraju predstavljati najmanje 65% stanovništva Europske unije, a za blokiranje prijedloga potrebna je suglasnost najmanje četiri države članice odnosno najmanje četiri države članice koje predstavljaju najmanje 35% stanovništva Europske unije moraju glasati protiv. To potvrđuje i internetski izvor *Citizens Information* (2022).

3.3. Europsko Vijeće

Europsko Vijeće je zasebna institucija Europske unije, nema ovlasti da donosi zakone već prema Europskoj uniji (2023) njena je uloga da određuje politički smjer i prioritete ostvarivanja određenih ciljeva. Prema Omejec (2008) Europsko vijeće čine šefovi vlada ili vlada svake države članice Europske unije te predsjednik Europske komisije. Iako ne posjeduje ovlasti u

¹ QMV – odlučivanje kvalificiranom većinom (eng. *Qualified Majority Vote*). Obvezno je gotovo za sve vrste odluka oko kojih ministri ne mogu se složiti.

zakonodavnom procesu smatra se najutjecajnije tijelo u procesu odlučivanja u Uniji. Predsjednik Europskog vijeća trenutno Charles Michel, bivši belgijski premijer te predsjednik Europske komisije. „Europsko vijeće ima niz važnih funkcija; odlučuje o političkom i političkom smjeru Europske unije; postavlja vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije; nominira i postavlja važne uloge u Europskoj uniji te ima službenu ulogu u procesu Europskog semestra Europske unije“ (Europska unija, 2023). Vijeće se sastaje najmanje četiri puta godišnje, no predsjednik može pozvati na sastanak u hitnim situacijama te se na sastancima obično usvajaju 'zaključci' odnosno stajalište Europske unije o ključnim političkim pitanjima. Prema *Citizens Information* (2022) Europsko vijeće uglavnom donosi svoje odluke konsenzusom. To znači da se niti jedan član ne protivi odluci.

3.4. Europska Komisija

Europska komisija je izvršna vlast Europske unije, to znači da je odgovorna za iniciranje zakona, provedbu zakona Europske unije i upravljanje politikama Europske unije. Tijelo Europske Komisije sastoji se od 27 povjerenika (po jedan iz svake države članice) i ima sjedište u Bruxellesu te prema *Citizens information* (2022) svaka država članica imenuje povjerenika, ali imenovane kandidate mora odobriti Europski parlament, a Parlament također mora odobriti predsjednika Europske komisije. Trenutna predsjednica Europske komisije je Ursula von der Leyen. Povjerenici ne predstavljaju svoje zemlje. Umjesto toga, oni imaju područja odgovornosti. Komisija dakle pokreće zakonodavstvo kroz izradu prijedloge zakona koje šalju Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije na odobrenje. Komisija ima širok spektar ovlasti uključujući poduzimanje mjera protiv poduzeća ili država koje se ne pridržavaju zakona Europske unije te na taj način održavaju njihovu primjenu. Prema portalu *Citizen information* (2022) funkcija Europske Komisije je da upravlja politikama i izrađuje proračune te da predstavlja Europsku uniju u pregovorima s drugim zemljama ili organizacijama. Komisija se sastaje jednom tjedno kako bi usvojila prijedloge, finalizirala dokumente o politici i donijela odluke. Odluke se donose običnom većinom glasova. Nakon svakih europskih izbora, Europsko vijeće predlaže predsjednika Komisije, kandidata mora odobriti većina u Saboru. Predsjednik Europske komisije imenuje se na petogodišnji mandat i potvrđuje ga Europski parlament. Uloga Europske komisije je da služi interesima Europske unije kao cjeline, a ne isključivo interesima država članica. Prema mišljenju ovog autora, „svaki član Komisije zadužen je za jedno posebno područje, pa je svaki od njih na čelu tijela koje je slično ministarstvu u nacionalnim državama,

ta “ministarstva” nazivaju se Općim upravama (Directorate General ili u europskom žargonu skraćeno DG)“ (Kesner Škreb, 2007:2).

3.5. Sud Europske unije

Dugoročnost svakog sustava ovisi o nadzoru, pa je tako prema autoru, „čim je stvorena prva Zajednica (Europska zajednica za ugljen i čelik - EZUČ) 1952., osnovan Sud Zajednice, koji je 1957. godine postao pravosudno tijelo i za druge dvije zajednice (EEZ i Euratom), a danas je pravosudno tijelo Europske unije“ (Borchardt, 2016:77). Sud pravde Europske unije osigurava da se prava Europske unije primjenjuju na isti način u svim zemljama članica Europske unije te također i nadležan je za rješavanje pravnih sporova između nacionalnih vlada i institucija Europske unije. Također, u određenim okolnostima, mogu ga koristiti pojedinci, tvrtke ili organizacije za poduzimanje radnji protiv institucija Europske unije ako smatraju da je na neki način povrijeđena njihova prava. Prema portalu Suda Europske unije (2023) sud se sastoji od 27 sudaca i 11 nezavisnih odvjetnika, a dijeli se na dvije razine: na Sud pravde (jedan sudac iz svake zemlje Europske unije, plus 11 općih odvjetnika) te Opći sud (čine ga dva suca iz svake zemlje Europske unije). Sud pravde je vrhovni sud Europske unije te je njegova osnovna funkcija donošenje presuda u predmetima koji se odnose na tumačenje i primjenu europskog prava. Također odlučuje o sporovima između institucija Europske unije i država članica te drugih pravnih subjekata. Opći sud odlučuje o tužbama za koje podnose pojedinci, tvrtke i, u nekim slučajevima, vlade Europske unije. U praksi to znači da se ovaj sud uglavnom bavi pravom tržišnog natjecanja, državnim potporama, trgovinom, poljoprivredom, robnim markama. Svaki sudac i državni odvjetnik imenovan je na mandat od šest godina koji se može obnoviti, a zajednički ga imenuju nacionalne vlade. U svakom sudu, suci biraju predsjednika koji služi obnovljivi mandat u trajanju od tri godine. Prema Borchardtu (2016:77), Sud Europske unije je pravosudno tijelo u području prava Europske unije te njegova nadležnost obuhvaća tri glavna područja:

- nadzor primjene prava Unije, u pogledu postupanja institucija Europske unije pri provedbi odredaba Ugovora i u pogledu toga ispunjavaju li države članice i pojedinci obveze koje proizlaze iz prava Unije;
- tumačenje prava Unije;
- daljnje oblikovanje prava Unije.

Zadaća Suda Europske unije je osigurati tumačenje i primjenu europskog prava u svim državama članicama Europske unije te je njegova ključna uloga očuvanje pravne sigurnosti i jedinstva unutar Europske unije.

4. Kreiranje politika Europske unije i utjecaj na Republiku Hrvatsku

Kreiranje politika je kompleksan proces koji uključuje niz koraka koji se moraju pratiti da bi politike bile postavljene i provedene na pravi način odnosno da bi postigle zadane ciljeve. Prema Aldi (2007) koraci u procesu stvaranja politika ovise o mnoštvo faktora no općenito je prvi korak vezan za identifikaciju problematike s kojom se organizacija susreće, u drugom koraku se provodi istraživanje, skupljanje podataka te analiziraju uzroci problema, zatim se postavljaju ciljevi koje politika treba ostvariti vodeći računa da su mjerljivi i jasni, četvrti korak

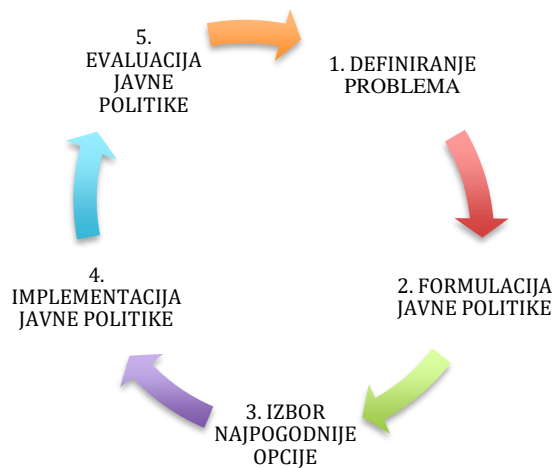
je usvajanje politike i nakon nje ide provođenje politike i nadziranje jesu li ciljevi ostvareni. Proces kreiranja politika može se odvijati na različitim razinama vlasti, uključujući lokalnu, regionalnu, nacionalnu i međunarodnu razinu, te može uključivati različite institucije i dionike. Cilj Europske unije je stvoriti zajednicu u kojoj građani imaju pristup boljoj kvaliteti života u cijelosti na području gdje se štite temeljna prava i vrijednosti, a to se ostvaruje kroz niz politika, zakona i programa te kroz koordinaciju i suradnju između država članica. Vlade država članica kroz institucije Europske unije imaju ovlasti kreiranja javnih politika tj. može se reći da su inicijatori i tvorcima javnih politika. Proces donošenja javnih politika igra ulogu u životima svake osobe. Glavna svrha vlade je da zakonodavci određuju politike, a zatim da državni službenici provode te politike za dobrobit javnosti. Prema internetskom portalu *Point Park University* (2023) javne politike utječu na život svakog građanina - na svakodnevni život od manjih događaja do većih ili dugoročnih događaja npr. od toga kako i kada glasamo do toga gdje se može parkirati i što je, a što nije kazneno djelo. Javna politika uključuje radnje koje poduzimaju javni službenici i javne institucije kako bi odgovorili na izazove stvarnih problema. Javne politike mogu se razlikovati ovisno o političkoj pripadnosti ili vrsti izazova koji se razmatra. Tipično, službenici kreiraju javnu politiku kao odgovor na problem uključuju što će vlada učiniti da riješi problem. Javna politika prema portalu *Point Park University* (2023) može biti u obliku novog zakona, gradske uredbe ili vladine uredbe. Potrebno je zajedničko djelovanje javnih službenika, vladinih djelatnika i vladinih organizacija kako bi pokrenuli radnje usmjerene na izazove javnih pitanja.

4.1. Ciklus javnih politika

Ciklus javnih politika je proces u kojem se politike razvijaju, donose, provode i ocjenjuju kako bi se riješili određeni problemi ili izazovi u društvu. Politike se u tom procesu mijenjaju i prilagođavaju sukladno situaciji i novim izazovima koji se pojavljuju. Često sudjelovanje građana, dionika i stručnjaka ima važnu ulogu u cijelom ciklusu jer se uvodi nova perspektiva u proces koja je ponekad ključna za uspješno donošenje i provođenje politike. Glavna ideja kreiranja politike je poboljšati život za svakog pojedinca. Rješavanje problema međunarodne organizacije složen je postupak, teško je rangirati prioritete te sve opcije pomno istražiti.

Službenici dizajniraju politike koje približavaju ostvarivanju željenog državnog ili javnog cilja. Čak i ako ideje dolaze izvan vlade, kreiranje politike pada na javne službenike. McCormick (2008) smatra da se radi pokušaja uvođenja nekog reda i boljeg razumijevanja procesa kreiranja javnih politika, u analizi javnih politika često koristi procesni model, koji se sastoji od niza različitih logičnih koraka. Model kreiranja politika koji je temelj stvaranja politika i danas utemeljio je Harold Lasswell 1950-ih. Na grafikonu koji se nalazi ispod je ciklički prikaz koraka u procesu kreiranja javnih politika a oni su: definiranje problema, formulacija javne politike, izbor najpogodnije opcije, implementacija javne politike te evaluacija javne politike.

Grafikon 1. Ciklički prikaz koraka u modelu kreiranja javnih politika

Izvor: izrada autorice prema Savard i Banville (2012)

Prve tri faze ističu se kao ključne za razumijevanje političkih ciklusa. Pojava pitanja, postavljanje agende i definiranje problema su nazivi koji obuhvaćaju prvu fazu političkog ciklusa. McCormick (2008) smatra da mora postojati politička suglasnost oko definiranja problema te odluka da se taj problem uvrsti na popis problema koji spada pod nadležnost vlade, prije odabira određene politike. Sukladno tome, u prvoj fazi proučavaju se procesi koji dovode do toga da društvene situacije steknu status “javnog problema” koji počinje biti predmet medijske i političke rasprave. Postavljanje agende odlučujući je korak u političkom ciklusu jer njegova dinamika ima presudan utjecaj na cijeli politički ciklus i na politike koje iz njega proizlaze. Prema Savard i Banville (2012) postavljanje agende je društveno konstruiran proces u kojem akteri i institucije igraju temeljnu ulogu, u skladu sa svojim ideologijama, u određivanju problema ili pitanja koja zahtijevaju djelovanje vlade, a nakon prepoznavanja problema i potrebe rješavanja problema, faza formuliranja javne politike ima ulogu u

definiranju opcija, analizirajući prednosti i nedostataka pojedine opcije. Postoje dvije vrste ograničenja prilikom definiranja opcija: stvarno ograničenje te proceduralno ograničenje. Stvarno, bitno ili suštinsko ograničenje proizlazi iz same prirode problema, a opcije za njegovo rješavanje zahtijevaju korištenje državnih resursa. Proceduralna ograničenja, koja također utječu na sve aspekte druge faze, mogu se okarakterizirati ili kao institucionalna, temeljena na državnim procedurama, ili kao taktička, temeljena na međusobnim odnosima i povezanosti različitih aktera ili društvenih skupina. Odnos između države i društva značajan je čimbenik koji utječe na formuliranje javnih politika koji proizlazi iz velikog društvenog utjecaja na formuliranje politika. Iduća faza je implementacija odnosno proces provođenja javne politike. Tada se prema Savard i Banville (2012) odluka provodi primjenom vladinih direktiva i suočava se sa stvarnošću. Osobne sklonosti državnih službenika (ideologije, razmišljanja, interesi itd.) mogu utjecati na njihove percepcije, pa i na njihove namjere kada je riječ o provedbi politika. No, pripadnost organizaciji je glavni čimbenik koji utječe na ponašanje državnih službenika. Implementacija javne politike uključuje osnivanje ili zapošljavanje organizacije za preuzimanje odgovornosti za provedbu, osiguravajući organizaciji resurse (kao što je osoblje, novčana sredstva te pravne ovlasti) za provedbu javne politike uz osiguranje da se političke odluke provode kako je i planirano. U posljednjoj fazi procjenjuje se u kojoj je mjeri politika bila uspješna ili politička odluka ispravna; da li je pravilno implementirana i, ako je, da li je imala željeni učinak. McCormick (2008) smatra da ukoliko u početku nisu bili postavljeni specifični ciljevi primjena politike će biti neučinkovita. Razlog za ovakvo mišljenje stječe se u posljednjoj fazi zato je bitno voditi računa o svakom koraku, odnosno temeljito ispuniti zadaće svake faze da bi se provedba pojedine politike bila uspješna.

4.2. Formiranje javnih politika

Mijenjanje i utjecaj na društvo i ekonomiju čine institucije kroz provođenje javnih politika. Prema mišljenju ovog autora, „javne politike su hotimične aktivnosti (ili neaktivnosti) koje vlasti prakticiraju kako bi odgovorile na promjene društva“ (McCormick, 2010:101). Promatramo li javno mnijenje i vanjske utjecaje kao ulazne resurse onda javne politike možemo definirati kao izlazne resurse. Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva (2023.) smatra da se javne politike mogu se podijeliti na različite načine; prema području i djelatnosti (npr. politika zaštite okoliša, obrazovna politika), prema ciljnim skupinama (prema djeci, prema obiteljima itd.) te prema razini vlasti (ruralne, općinske, urbane, državne itd.).

Javnu politiku kreiraju akteri iz vlasti u koje ubrajamo vladu (predsjednika, potpredsjednika, ministri), ministarstva koje se sastoje od uprava, odjela, sektora te uključuje institucije poput parlamenta, sudova te velik broj jedinica lokalne samouprave i uprave, tijela središnje državne uprave te ostala tijela iz javnog sektora. Akteri izvan vlasti poput medija, akteri civilnog društva, istraživačke organizacije i sveučilišta, izvan parlamentarne stranke, međunarodni vladini i nevladini akteri, građani i javnosti također u određenoj mjeri utječu na kreiranje javnih politika kroz shvaćanje postojanosti javnih problema. Osim izrade javne politike sadržane u 5 koraka, javna politika prvenstveno treba imati postavljen cilj, zatim potrebne instrumente za provedbu iste, ciljnu grupu te implementacijsku strukturu. Osnova za postavljanje javne politike utemeljena je na slobodi kretanja četiriju ekonomskih faktora - roba, usluga, kapitala i rada (ljudi). Ekonomska i monetarna politika, trgovinska politika, kohezijska politika, fiskalna politika i energetska politika su neke od javnih politika Europske unije. Cormick-a (2010:98) navodi kako se podjela političke nadležnosti dijeli na:

- područja u pretežnoj nadležnosti Europske unije: poljoprivreda, tržišno natjecanje, zaštita potrošača, prekogranično bankarstvo, monetarna politika, prekogranični kriminal, carina, trgovina, imigracija, prometne mreže Europske unije, ribarstvo, radni uvjeti;
- područja podijeljene nadležnosti: kultura, zapošljavanje, energija, vanjski odnosi, potjecanje izvoza, regionalni razvoj, informacijske mreže, prekomorska pomoć, mala i srednja poduzeća, strukovno obrazovanje, socijalna pitanja;
- područja u pretežnoj nadležnosti država članica: državljanstvo, kazeno pravosuđe, obrazovanje, izbori, zdravstvo, uporaba zemljišta, radijsko i televizijsko emitiranje, lokalni promet, policija, porezna politika, poštanske usluge.

Tom podjelom koja je utemeljena Lisabonskim ugovorom² određena su područja u kojima Europska unija može djelovati samostalno, odnosno da ima isključivu nadležnost, podijeljenu nadležnost ili pomoćnu nadležnost. Europska unija također posjeduje posebnu nadležnost u području gospodarske politike, politike zapošljavanja te zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

² Podrobnije informacije mogu se dobiti u časopisu za teoriju i praksu javne uprave: Čapeta, T. (2010). Europska Unija po Lisabonskom ugovoru. Hrvatska i komparativna javna prava, 10 (1), 35-46. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/135481>

4.3. Značajke procesa kreiranja politika

Uspostavom Europske unije pojavila se potreba za kreiranje javnih politika. U demokratskim državama proces je složeniji nego u autoritativnim sustavima, pa stoga je u demokratskim državama politika predmet kompromisa. McCormick (2010) smatra da je u Velikoj Britaniji, Španjolskoj i Portugalu potrebno najmanje kompromisa, jer političku moć posjeduje nacionalna vlada – dominantna je samo jedna politička stranka, dok s druge strane, u federalnim sustavima poput Njemačke i Belgije vlast je podijeljena na nacionalnu vlast i podnacionalnu vlast, ili u državama članicama (Mađarska, Bugarska, Finska) gdje su na vlasti koalicije. Prema mišljenju ovog autora, „stvaranje Zajedničke poljoprivredne politike temeljeno je na kompromisu- Francuska je dobila ustupke u poljoprivredi time što je dala ustupke njemačkoj industriji“ (McCormick 2010:110). Među najvažnijim situacijama u kreiranju javnih politika smatraju se političke igre u kojima se akteri međusobno natječu za utjecaj ili moć. Prema autoru Peters (1992:106-107) razlikuje se tri seta uzajamno povezanih igara u Europskoj uniji:

- Nacionalna igra među državama članicama koje pokušavaju iz Europske unije izvući što je moguće više, a dati što je moguće manje. To je bio slučaj čak i sa šest drugih osnivačica, no s povećanjem Europske unije i igra je postala mnogo složenija i intenzivnija, jer su ulozi i potencijalni gubitci u politički, ekonomski i društveno raznolikoj Uniji postali mnogo veći.
- Igra među institucijama Europske unije koje pokušavaju steći što više moći i utjecaja u odnosu na onu drugu. Europska integracija, koja je nekoć bila samo eksperiment u spajanju industrije ugljena i čelika, prelila se u gotovo sva područja politika, a Europska unija je toliko narasla da danas pokriva većinu Europe. Što se ulozi povećavaju, to se institucije Europske unije više međusobno nadmudruju u natjecanju za što veću ulogu.
- Birokratska igra u kojoj se Opće uprave Europske Komisije, koje imaju vlastite organizacijske kulture, natječu za politički prostor. I ovaj je proces velikim dijelom potaknut rastućim političkim odgovornostima Europske unije, novim resursima Komisije i prirodnoj sklonosti birokracije da opravda svoju važnost i natječe se za utjecaj.

Države članice Europske unije različitom brzinom usvajaju i provode politike. Prema autoru, „Europa različitih brzina“, „varijabilna geometrija“ i „pojačana suradnja“ su termini koji označavaju vrstu aranžmana koja omogućuje državama članicama da sudjeluju ili ne sudjeluju u različitim elementima politika Europske unije (McCormick, 2010:111). Europska unija također je podložna formalnim i neformalnim utjecajima. Prema mišljenju autora, „formalne

integracije su kao hotimične aktivnosti koje kreatori politika provode u cilju definiranja i prilagođavanja pravila, uspostave zajedničkih institucija i rada unutar tih institucija, reguliranja, poticanja ili kočenja društvenih i ekonomskih tokova te provođenja zajedničkih politika, dok su neformalne integracije kao obrasci međusobne interakcije koje se razvijaju bez hotimične vladine intervencije, slijedeći dinamiku tržišta, tehnologije ili utjecaj masovnih medija (Wallace,1990:54-55). U demokratskom društvu nužno je postupati s oprezom prilikom kreiranja politika zbog toga što McCormick (2010.) smatra da ni javno ni političko mnijenje ne toleriraju radikalne promjene. Prema Petkoviću (2007) inkrementalizam, politika teorije Charlesa Lindbloma, odnosi se na model odlučivanja u kojem akteri rade pozitivne promjene u politici na osnovi parcijalne analize postojeće političke situacije. Preljevanje, posljednja i jedna od trajnijih značajki kreiranja politika, koju Lindberg opisuje kao proces u kojemu određena aktivnost, povezana uz specifični cilj, dovodi do situacije u kojoj prvobitni cilj se može ostvariti samo ako se poduzmu aktivnosti koje bi stvorile novu situaciju i novu potrebu za dodatnim aktivnostima (Lindberg, 1963:10). Preljevanje (spillover) potiče razvoj ekonomskih integracija jer utječu na sposobnost nacionalnih vlada da kreiraju politike i donose zakone sukladno nacionalnim prioritetima i interesima. Institucije Europske unije pokreću sile koje su često van njihove kontrole pa se time otkrivaju ili nove prilike ili novi problemi. Prema mišljenju ovog autora, „rezultat kombinacije gore spomenutih značajki (preljevanje, inkrementalizam, formalni i neformalni utjecaji, Europa različitih brzina, političke igre, kompromis i pregovori) jest proces kreiranja politika koji je složen, koji se stalno mijenja i koji nije još do kraja razjašnjen“ (McCormick,2010:113).

4.4. Proračunska politika

Proračunska politika, poznatija kao fiskalna politika ističe se kroz utjecaj koji ima na gospodarski rast, ekonomsku stabilnost i inflaciju, jer vlasti ubiru i troše novac iz proračuna na provođenje politika. McCormick (2010) smatra da je važnije kako i gdje je novac prikupljen i potrošen nego koliko je potrošeno i prikupljeno. Ključni aspekti proračunske politike su: razina i sastav državnih rashoda i prihoda, proračunski deficiti i državni dug. Na razini Europske unije dogovoren je niz institucionalnih aranžmana za zdravu fiskalnu politiku, neki od njih su: zabrana monetarnog financiranja, zabrana povlaštenog pristupa financijskim institucijama te pakt o stabilnosti i rastu. Oni su ugovoreni ugovorom o funkcioniranju Europske unije te cilj im je ograničiti rizik stabilnosti cijena. Pakt o stabilnosti i rastu primarno je zakonodavstvo

Europske unije, odnosno glavni je instrument za nadzor fiskalnih politika država članica i za ispravak prekomjernih deficita. Prema mišljenju autora, „proračun Europske unije odraz je samo nekih politika u kojima su države članice pristale prenijeti ovlasti na institucije“ (McCormick, 2010:118). Ciljevi fiskalne politike dijele se na tri skupine: alokacijske, distribucijske i stabilizacijske te ostvarivanjem sva tri cilja postiže se rezultat ključan za uspješno provođenje fiskalne politike. Također, uz navedene ciljeve postoje i instrumenti fiskalne politike (Vukić, 2018:133):

- automatski stabilizatori (najpoznatiji je porez na dohodak),
- mjere diskrecijske fiskalne politike,
- mjere formule elastičnosti.

5. Utjecaj politika Europske unije na Republiku Hrvatsku

Utjecaj politika Europske unije na država članice je značajan i obuhvaća utjecaj na različite aspekte npr. utjecaj na zakonske regulative, utjecaj na sigurnost i pravosuđe, utjecaj na demokraciju i vladavinu prava te ljudska prava (prava građana). Utjecaj politika Europske unije na države članice može varirati ovisno o konkretnoj politici ili području koje određena politika obuhvaća, ali u cjelini Europska unija ima cilj promicati solidarnost, suradnju i zajedničke vrijednosti među svojim članicama kako bi se postigao prosperitet i stabilnost unutar Unije. Pristupanjem Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska ima pravo koristiti se sredstvima iz proračuna Europske unije, odnosno iz strukturnih i razvojnih fondova Unije. Hrvatska se nalazi među siromašnijim državama članicama no sa obzirom na načelo

solidarnosti³ potreban joj je razvitak kroz pomno odabranu strategiju. Europska unija izrađuje desetogodišnje strategije razvoja te sedmogodišnje financijske okvire (proračune). Strategija „Europa 2020“ označava ulaganje svojih sredstava: u pametan, održiv i uključiv rast, uz strogi financijski nadzor utrošenih sredstava, u razdoblju od 2011.-2020. godine. Prema dokumentu Europske Komisije (2020.) strategija Europa 2020. predlaže tri prioriteta koji se međusobno nadopunjuju:

- Pametan rast: uključuje razvijanje ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji.
- Održiv rast: označava promicanje ekonomije koja učinkovitije korištenje resursa, zalaže za zeleniju i konkurentniju Hrvatsku.
- Uključiv rast: omogućuje njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

Temeljem utjecaja Europske unije na gospodarstvo država članica ogleda se u demokratskim pokazateljima. Iz tog razloga napravljen je kronološki prikaz pojedinih demokratskih pokazatelja kroz desetogodišnje razdoblje u prvoj tablici da bi se pomno analizirale posljedice i uzroci pojedinih podataka.

Tablica 1. Prikaz broja stanovnika, zaposlenosti, nezaposlenosti i BDP-a u RH od 2012.-2022. godine

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
St an ov niš tv o	4.262.140	4.246.809	4.225.316	4.190.669	4.154.213	4.105.493	4.076.246	4.058.165	4.036.355	3.862.305	3.888.529
Za po sle no st	1.129.006	1.112.301	1.670.336	1.642.474	1.151.061	1.181.418	1.228.424	1.255.691	1.527.697	1.573.652	1.621.308

³ Europska unija teži ka postupnom uravnoteženju razine razvijenosti pojedinih regija te uravnoteženoj razvijenosti država članica.

Nezaposlenost	324.323	345.112	328.187	285.906	241.860	193.967	153.542	128.650	150.824	136.816	116.127
BDP (umilijardi eura)	53.72	55.27	43.55	44.90	49.06	48.63	51.15	54.71	57.27	64.57	67.39

Izvor: izrada autorica prema HNB (2023), HZZ (2023) i DZS (2023)

Na temelju Tablice 1. broj stanovnika postepeno se smanjivao od 2013. godine pa nadalje no 2021. godine bilježi se veći pad broja stanovnika, što je ujedno i najmanji broj stanovnika u razdoblju od 2012. do 2022. godine. Razlog tome smatra se pandemija Covid-19 čiji su prvi susreti zabilježeni u veljači 2020. godine. Virus se tada započeo naglo širiti i to je izazvalo brojne izazove i promjene u načinu života građana. Najveći broj zaposlenih osoba nakon 2014. i 2015.g. je 2022.g. No uz najveći broj zaposlenosti 2014. velik je i broj nezaposlenih osoba, nešto manji u odnosu na prethodnu. U razdoblju od 2012. do 2022. nezaposlenost se smanjila za gotovo cijelih 60%, dok je zaposlenost porasla za 43,6%. Bruto domaći proizvod raste iz godine u godinu osim 2014. i 2020. godine no značajan rast bilježi 2022. godine za 15,8% od prethodne godine, do sada je to najveći porast te ukupan iznos BDP-a. Može se zaključiti da je to posljedica suzbijanja virusa SARS-CoV-2. Druga tablica prikazuje statističke podatke Republike Hrvatske u razdoblju od 2012.-2021. godine koji objašnjavaju kretanje stanovništva.

Tablica 2. Vanjska migracija stanovništva Republike Hrvatske

	Doseljeni iz inozemstva	Odseljeni u inozemstvo	Migracijski saldo
2012.	8 959	12 877	-3 918
2013.	10 378	15 262	-4 884
2014.	10 638	20 858	-10 220
2015.	11 706	29 651	-17 945
2016.	13 985	36 436	-22 451
2017.	15 553	47 352	-31 799
2018.	26 029	39 515	-13 486
2019.	37 726	40 148	-2 422
2020.	33 414	34 046	-632
2021.	35 912	40 424	-4 512

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2022.

Prema podacima iz Tablice 2. vidljiv je porast broja doseljenog stanovnika tijekom svih devet godina izuzimajući 2020. godinu u kojoj zbog globalne pandemije pada broj doseljenih stanovnika. Ukupan broj iseljenog stanovništva je 316.569, a doseljenog stanovništva 204.300 osoba u razdoblju od 2012. do 2021. godine, što čini ukupan migracijski jaz negativan za 112.269 osoba koji su odseljeni u inozemstvo. Emigracija je značajan razlog pada stanovnika, jer sve više ljudi traže bolji način za život bilo to iz ekonomskih, političkih ili osobnih razloga. Emigracija ima važan utjecaj ima kako na zemlju iz koje se odlazi tako i na zemlju u koju se emigrira. U tablici 3. temeljito je prikazano koliko sredstva iz Europske unije je raspoređeno prema djelatnostima unutar šestogodišnjeg razdoblja.

Tablica 3. Investicije u dugotrajnu imovinu prema djelatnostima investitora u razdoblju od 2017.-2022. godine iskazane u tisućama kuna

Djelatnosti investitora	Sredstva Europske unije					
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	148.057	105.850	108.816	136.096	125.061	136.096
Prerađivačka industrija	178.603	245.339	348.707	348.911	239.743	348.911
Opskrba električnom	4.041	5.515	209.073	325.731	106.897	325.731

energijom, plinom, parom i klimatizacija						
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	659.545	265.186	464.715	1.195.365	2.054.739	1.195.365
Građevinarstvo	141.536	124.714	526.385	440.868	980.218	440.868
Prijevoz i skladištenje	479.547	533.246	1.297.635	848.043	943.843	848.043
Informacije i komunikacije	87.698	40.764	103.158	49.146	185.166	49.146
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	14.459	41.220	86.176	84.979	304.005	84.979
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	318.047	877.154	1.657.609	1.897.696	1.937.292	1.897.696
Obrazovanje	64.310	144.311	373.917	428.568	313.189	428.568
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	26.948	360.785	306.402	438.046	358.564	438.046
Ostale uslužne djelatnosti	1.670	5.923	13.138	33.366	40.573	33.366

Izvor: izrada autorice prema Državnom zavodu za statistiku (2023)

Promatranjem toka kretanja financijskih sredstava Europske unije tijekom posljednjih 5 godina, može se zaključiti da je većina sredstava isporučena djelatnostima javne uprave i obrane (ukupno 8.585.090.000 kn), zatim za opskrbu vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (5.834.915.000 kn) te za prijevoz i skladištenje (4.950.357.000 kn). Ukupna financijska sredstva Europske unije za investicije bila su znatno veća 2021. godine nego prethodnih (osim za 2020. i 2022. godinu u kojima su ulaganja gotovo ista) što se može povezati s krizom nakon pojave koronavirusne bolesti.

5.1. Program Konkurentnost i kohezija

Operativni program konkurentnost i kohezija vrsta je javnog političkog dokumenta koji se često koristi u okviru strukturnih i kohezijskih fondova Europske unije. Operativnim programom „Konkurentnost i kohezija“, u razdoblju od 2014.-2020., provodila se kohezijske politika EU koja doprinosi cilju ulaganja za rast i radna mjesta, podupiranje ulaganja u infrastrukturne projekte (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) te podupire razvoj poduzetništva i istraživačkih aktivnosti. Prema internetskom izvoru, „u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ u razdoblju od 7 godina Hrvatska ima na raspolaganju 6.964 milijarde eura; od čega 4.700 milijardi eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj, 2.131 milijarda eura iz Kohezijskog fonda te 132.557 milijuna eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru inicijative REACT-EU“ (Strukturni fondovi, 2023). Iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova, u istom razdoblju, Republika Hrvatska ima na raspolaganju ukupno 10.676 milijardi eura; za ciljeve kohezijske politike 8.397 milijardi eura, za poljoprivredu i ruralni razvoj 2.026 milijardi eura te za razvoj ribarstva 253 milijarde eura. Financijski najizdašniji Program unutar Kohezijske politike u razdoblju od 2021. – 2027., sa iznosom od 5.2 milijarde eura je Program Konkurentnost i kohezija. Program Konkurentnost i kohezija 2021.-2027. postavlja ciljeve i prioritete za učinkovito korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF) za razdoblje 2021.-2027. sa ciljevima: ojačanje gospodarstva, podupiranje digitalne i zelenu tranziciju, digitalizacija za građane i poduzeća, poboljšanje povezanost i mobilnost u cijeloj Republici Hrvatskoj te ojačanje kvalitetu života stanovništva (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2023).

5.2. Nacionalni plan oporavka i otpornosti

Pandemija koja se pojavila 2020. izazvala je velike probleme na globalnom nivou, možda čak i jednu od najveću gospodarsku krizu u usporedbi sa krizom Drugog svjetskog rata. Prema autoru, „glavni cilj Mehanizma za oporavak i otpornost (Mehanizam) je ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije koronavirusa i učiniti europska gospodarstva i društva održivijima, otpornijima i spremnijima za izazove i prilike koje donose zelena i digitalna tranzicija“ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH, 2023). NPOO se sastoji od pet komponenti i jedne inicijative:

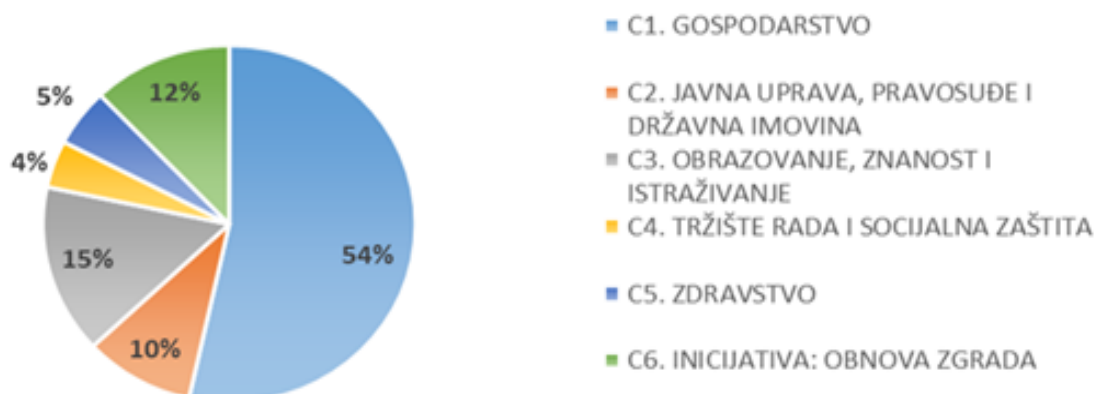
- Gospodarstvo
- Javna uprava, pravosuđe i državna imovina
- Obrazovanje, znanost i istraživanje
- Tržište rada i socijalna zaštita
- Zdravstvo
- Inicijativa: Obnova zgrada.

Također prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja (2023.) Hrvatskoj će u sklopu Mehanizma, u razdoblju od 2021 do 2026. biti raspoloživa bespovratna sredstva u iznosu od 6.3 milijarde eura te zajmovi u iznosu od 3.6 milijardi eura, što Hrvatsku stavlja na vrh država članica Europske unije prema omjeru raspoloživih sredstava i BDP-a. Kao što se može vidjeti na grafičkom prikazu (slika 1), većinu sredstava točnije 64% ide u svrhe gospodarstva, 15% za obrazovanje, znanost i istraživanje, 12% za inicijativu (obnova zgrada) te 10% za javnu upravu, pravosuđe i državnu imovinu te na tablici (tablica 4.) vidljiv je plan financiranja dugotrajne imovine iz sredstava Mehanizma; opis investicija, razdoblje provedbe te procijenjeni troškovi izgradnje određenog objekta i sl., jer Hrvatska kao i druge države članice izrađuje svoj Nacionalni plan za oporavak i otpornost u suradnji s Europskom komisijom kako bi osigurala usklađenost s ciljevima i smjernicama Europske unije. Navedene investicije imaju ulogu u podršci opavljanju i jačanju imovine Republike Hrvatske.

Slika 1. Grafički prikaz raspodjele sredstava NPOO

NACIONALNI PLAN ZA OPORAVAK I OTPORNOST

Raspodjela traženih sredstava po komponentama

Izvor: Republika Hrvatska; Ministarstvo zdravstva, 2023.

Tablica 4. Financiranje dugotrajne materijalne imovine iz sredstava NPOO

Komponenta/opis investicije	Razdoblje Provedbe	Procijenjeni iznos troška u kunama
Revitalizacija, izgradnja i digitalizacija energetskog sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskog sektora	1/2021. 6/2026.	2.921.889.188
Biorafinerija za proizvodnju naprednih biogoriva Sisak	6/2022. 3/2025.	1.000.000.000
Rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo-Novska, poddionica Kutina-Novska (faza D)	9/2022. 6/2026.	1.060.000.000
Uklanjanje "uskih grla" na željezničkoj infrastrukturi	6/2021. 12/2025.	150.000.000
Izgradnja nove skele „Križnica“, Općina Pitomača	6/2021. 10/2022.	5.743.685
Opremanje luka i pristaništa infrastrukturom za zbrinjavanje otpada	6/2021. 6/2026.	11.400.000
Modernizacija i ekologizacija infrastrukture Zračne luke Zadar	6/2021. 12/2024.	69.919.912

Izgradnja i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće	1/2021. 6/2026.	610.000.000
Infrastrukturno opremanje banke hrane i posrednika u lancu doniranja hrane	6/2021. 6/2023.	30.000.000
Nadogradnja Centra dijeljenih usluga	10/2021.	259.951.812
Ulaganja u mreže državne informacijske infrastrukture	6/2021. 6/2026.	236.303.665
Izrada digitalne mobilne platforme	10/2021. 12/2024.	32.123.876
Izgradnja pasivne elektroničke komunikacijske Infrastrukture	9/2021. 6/2026.	147.338.008
Stabilna i otporna IT infrastruktura informacijskog sustava pravosuđa	10/2021. 12/2025.	97.750.000
Unaprjeđenje IT sustava imovinskih kartica državnih dužnosnika	2/2022. 6/2024.	400.000
Izgradnja, dogradnja, rekonstrukcija i opremanje predškolskih ustanova	7/2021. 6/2026.	1.620.000.000
Izgradnja, dogradnja, rekonstrukcija i opremanje srednjih škola	7/2018.- 6/2026.	567.000.000
Izgradnja i opremanje centara za starije osobe (izvaninstitucijske i institucijske usluge)	1/2022. 6/2026.	370.000.000
Energetska obnova zgrada	2/2020. 6/2026.	1.000.000.000

Izvor: izrada autorice prema Nacionalnom planu oporavka i otpornosti RH, 2021.

Najveći iznos sredstava Europske unije procjenjuje se da je: za revitalizaciju, izgradnju i digitalizaciju energetskeg sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskeg sektora, za izgradnju, dogradnju, rekonstrukciju i opremanje predškolskih ustanova, za biorafineriju za proizvodnju naprednih biogoriva u Sisku te za rekonstrukciju postojećeg i izgradnju drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo-Novska, poddionica Kutina-Novska (faza D). Planirano je da investicije budu gotove do 6. mjeseca 2026. godine osim biorafinerije za proizvodnju naprednih biogoriva u Sisku čiji projekt planiran je biti proveden do 3. mjeseca 2026. godine.

5.3. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske

Nacionalna razvojna strategija (NRS) Republike Hrvatske do 2030. usmjerena je na dugoročne razvojne smjerove i strateške ciljeve države za sljedećih 10 godina. Prema planu Vlade Republike Hrvatske (2020.) NRS sadrži:

RAZVOJNI SMJER 1.

- Održivo gospodarstvo i društvo
 - Strateški ciljevi:
 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
 2. Obrazovani i zaposleni ljudi
 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

RAZVOJNI SMJER 2.

- Jačanje otpornosti na krize
 - Strateški ciljevi:
 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
 7. Sigurnost za stabilan razvoj

RAZVOJNI SMJER 3.

- Zelena i digitalna tranzicija
 - Strateški ciljevi:
 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
 10. Održiva mobilnost
 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RAZVOJNI SMJER 4.

- Ravnomjeren regionalni razvoj
 - Strateški ciljevi:
 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Kroz navedene razvojne smjerove i njihove strateške ciljeve pokušava se ostvariti vizija Hrvatske 2030., „Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja

prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve“ (Vlada Republike Hrvatske, 2020). Razvojni smjer 1. usmjeren je povećanje gospodarskog rasta, povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva na regionalnom i globalnom tržištu, poticanje inovacija, održivost i zaštitu okoliša te poticanje zapošljavanja i promicanje obrazovanja i vještina za suvremeni radni svijet. Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize ima cilj unaprijediti kvalitetu života i pružiti stabilan gospodarski razvoj. Razvojni smjer 3. fokusiran je na energiju i održiv okoliš dok je razvojni smjer 4. osigurava ravnomjeran regionalni razvoj. Prema strateškom planu Republike Hrvatske (2020.) definirane su ciljne vrijednosti određenih komponenta te neke od njih su: povećanje BDP-a po stanovniku za 10% u odnosu na 2019. godinu, povećanje stope zaposlenosti za 8,3% u odnosu na 2019. godinu, smanjenje stope totalnog fertiliteta za 0,33% u odnosu na 2018. godinu te pad u vrijednosti emisije stakleničkih plinova za 10,2% u odnosu na 2018. godinu.

6. Zaključak

Republika Hrvatska već je 10 godina punopravna članica Europske unije te kao takva posjeduje pravo financiranja iz sredstava Europske unije. Promatranjem broja stanovnika, zaposlenosti, nezaposlenosti, BDP-a kroz razdoblje od 2012. – 2022. te vanjskih migracija od 2012. – 2021. najveća promjena vidljiva je u 2021. godini. Ta godina bilježi smanjenje broja stanovnika, smanjenje zaposlenosti porast migracija što je posljedica velike ekonomske krize zbog pandemije Covid-19. Također, promatranjem toka kretanja financijskih sredstava Europske Unije tijekom razdoblja od 2017.-2022., može se zaključiti da je većina sredstava isporučena djelatnostima javne uprave i obrane, zatim za opskrbu vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, djelatnosti sanacije okoliša te za prijevoz i skladištenje. Kroz operativni programa „Konkurentnost i kohezija“ od 2014.-2020. Hrvatska je imala na raspolaganju 6.964 milijarde eura za korištenje radi ostvarivanja cilja (ulaganje u radna mjesta, ulaganje u infrastrukturne projekte, ulaganje u poduzetništvo i istraživačke aktivnosti). Nacionalni plan oporavak i otpornost većinu svojih sredstava (64%) ulaže u obnovu gospodarstva. Hrvatskoj će u sklopu tog Mehanizma, u razdoblju od 2021 do 2026. godine biti raspoloživa bespovratna sredstva u iznosu od 6.3 milijarde eura te zajmovi u iznosu od 3.6 milijardi eura. Najveći iznose iz sredstava NPOO korištena su za financiranje: revitalizacije, izgradnje i digitalizacije energetskog sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskog sektora , za izgradnju, dogradnju, rekonstrukciju i opremanje predškolskih ustanova, za izgradnju i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće, za rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo-Novska te za izgradnju Biorafinerije za proizvodnju naprednih biogoriva Sisak. Nacionalna razvojna strategija Hrvatske do 2030. usmjerena je na održivo gospodarstvo i društvo, jačanje otpornosti na krize, zelenu i digitalnu tranziciju te ravnomjeran regionalni razvoj. Očekuje se da će investicije pospješiti gospodarski razvoj do 2026. godine, a Nacionalna razvojna strategija omogućiti će ravnomjeran rast i razvoj gospodarstva četiri razvojna smjera. Zbog tek uvedenog eura i globalne krize potrebno je vrijeme da ekonomija države ojača, no uvođenje eura sigurno će u budućnosti donijeti Hrvatskoj veću konkurentnost samim tim utjecaj europskih institucija bit će izražajni.

Literatura

1. ALDI (2007.) Priručnik za analizu javnih politika
<https://www.aldi.ba/publications/Prirucnik%20za%20analizu%20javnih%20politika%20.pdf> [Datum pristupa: 26.svibnja 2023.]
2. Citizen information (2022). Council of the European Union
<https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/european-government/eu-institutions/council-of-the-european-union/> [Datum pristupa: 26.svibnja 2023.]
3. Citizen information (2022). European Commission
<https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/european-government/eu-institutions/european-commission/> [Datum pristupa: 26.svibnja 2023.]
4. Citizen information (2022). European Council
<https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/european-government/eu-institutions/european-council/> [Datum pristupa: 26.svibnja 2023.]
5. Citizen information (2022). European Parliament
<https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/european-government/eu-institutions/european-parliament/> [Datum pristupa: 15.svibnja 2023.]
6. Državni zavod za statistiku (2013). Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2012.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/07-01-04_01_2013.htm [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
7. Državni zavod za statistiku (2018). Investicije u 2017.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/12-02-01_01_2018.htm [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
8. Državni zavod za statistiku (2019). Investicije u 2018.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/12-02-01_01_2019.htm [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
9. Državni zavod za statistiku (2020). Investicije u 2019.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/12-02-01_01_2020.htm [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
10. Državni zavod za statistiku (2021). Investicije u 2020.
<https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10003> [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]

11. Državni zavod za statistiku (2022). Investicije u 2021.
<https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29158> [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
12. Državni zavod za statistiku (2023). Arhiva; Nacionalni računi
<https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/nacionalni-racuni/bruto-domaci-proizvod-za-republiku-hrvatsku-prostorne-jedinice-za-statistiku-2-razine-i-zupanije/>[Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
13. Državni zavod za statistiku (2023). Arhiva; Zaposlenost i plaće
<https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/zaposlenost-i-place/zaposlenost/zaposleni-prema-djelatnostima-i-po-spolu/> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
14. European Union (2023). Court of Justice of the European Union https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/court-justice-european-union-cjeu_en [Datum pristupa: 22.lipnja 2023.]
15. European Union (2023). Types of institutions and bodies https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_en [Datum pristupa: 15.svibnja 2023.]
16. Europeana (2023). Izložba: Jean Monnet, osnivač Europske unije
<https://www.europeana.eu/hr/exhibitions/the-jean-monnet-house/jean-monnet-a-founding-father-of-europe> [Datum pristupa: 15.svibnja 2023.]
17. Europska Komisija (2010). EUROPA 2020. Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
18. Europska Komisija (2023). Područja djelovanja EU-a
https://commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_hr [Datum pristupa: 23.lipnja 2023.]
19. Europska Unija (2023). Europsko vijeće https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-council_hr [Datum pristupa: 26. svibnja 2023.]
20. Hrvatska narodna banka (2023). Glavni makroekonomski indikatori
<https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
21. Institut za razvoj i međunarodne odnose (2023). Osnovne informacije o Europskoj Uniji <https://irmo.hr/osnovne-informacije-o-europskoj-uniji/> [Datum pristupa: 1.travnja 2023.]

22. Kesner Škreb, M. (2007). 'Institucije Europske unije', *Financijska teorija i praksa*, 31(1), str. 73-75. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/12242> (Datum pristupa: 26.05.2023.)
23. Lindberg, L. N. (1963). *The Political Dynamics of European Economic Integration*. Stanford, Stanford University Press
24. McCormick, John; McCormick, J. (2010) Razumjeti Europsku Uniju. Zagreb: Mate (2010), str. 94-118, 142-188
25. Ministarstvo zdravstva (2023). Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. <https://zdravlje.gov.hr/programi-i-projekti/nacionalni-plan-oporavka-i-otpornosti-2021-2026/5833> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
26. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2023). Nacionalni plan oporavka i otpornosti <https://mzo.gov.hr/vijesti/nacionalni-plan-oporavka-i-otpornosti-4885/4885> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
27. Omejec, J. (2008). *Vijeće Europe i Europska Unija; Institucionalni i pravni okvir*. Zagreb: Novi informator d.o.o.
28. Petković, K. (2007). Kako shvatiti inkrementalizam?: politika teorije Charlesa Lindbloma. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 4 (1), 343-373. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/29138> [Datum pristupa: 2.lipnja 2023.]
29. Point Park University (2023). The Five Stages of the Policy Making Cycle <https://online.pointpark.edu/public-administration/policy-making-cycle/> [Datum pristupa: 16.rujna 2023.]
30. Savard, J.-F., R., Banville (2012). *Cycles politiques: Le Dictionnaire encyclopédique de l'administration publique*, dostupno na: https://dictionnaire.enap.ca/Dictionnaire/17/Index_par_mot.enap?by=word&id=25 [Datum pristupa: 2.lipnja 2023.]
31. Statistika: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2023). Registrirana nezaposlenost <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
32. Sud Europske Unije (2023). Sud https://curiasud.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hr/ [Datum pristupa: 24.lipnja 2023.]
33. Štingl, K. (2012). Vijeće Europske unije <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/vijece-europske-unije-11685> [Datum pristupa: 16.rujna 2023.]
34. Ured za publikacije Europske unije (2017). *Europska unija; Činjenice i brojke* <https://www.consilium.europa.eu/media/29684/qc0616198hrn.pdf> [Datum pristupa: 16.rujna 2023.]

35. Ured za publikacije Europske unije (2022). Europska unija; Što je i što čini <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/hr/#chapter0> [Datum pristupa: 16.rujna 2023.]
36. Vlada Republike Hrvatske (2021). Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/55%20-%201%20NPOO.pdf?vel=12358896> [Datum pristupa: 26.lipnja 2023.]
37. Vlada RH (2020). Nacrt prijedloga Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, dostupno na https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2020/11%20studeni/12%20studenog//Przentacija%20-%20NRS_2030_1605169547.pdf [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
38. Vlada RH (2023). Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine <https://hrvatska2030.hr/> [Datum pristupa: 27.lipnja 2023.]
39. Vukić, S. (2018.). Monetarna i fiskalna politika Europske unije. Orašje: Grafolade & 77x7

Popis slika

Slika 1. Grafički prikaz raspodjele sredstava NPOO 21

Popis tablica

Tablica 1. Prikaz broja stanovnika, zaposlenosti, nezaposlenosti i BDP-a u RH od 2012.-2022. godine 17

Tablica 2. Vanjska migracija stanovništva Republike Hrvatske 18

Tablica 3. Investicije u dugotrajnu imovinu prema djelatnostima investitora u razdoblju od 2017.-2022. godine iskazane u tisućama kuna 18

Tablica 4. Financiranje dugotrajne materijalne imovine iz sredstava NPOO 22